

255. Herrestads kyrka.³⁵

Pl. 27.³⁶

Litteratur: P.M. av E. Ekhoﬀ (ATA), innehållande en förteckning över inventarier i Herrestads kyrka, daterad okt. 1883; Inventarium, uppgjort av Anders Billow i aug. 1921, (ATA); S. Curman och E. Lundberg: Vreta klostrets kyrka, *Sveriges kyrkor, Östergötland bd II* (1935), sid. 176; A. Nordén, *Skrivelse till Riksantikvarien 3/3 1947, dnr 1352/47* (ATA).

Äldre avbildningar: Fotos av Otto Janse 1903 (ATA).

Vid E. Ekhoﬀs besök i okt. 1883 förvarades »på tornvinden i ett afstängdt låst förvaringsrum» jämte ett antal andra inventarier även några kalkstenshällar, som han förtecknar så:

»en i tre delar brusten *kalkstenshäll* med mycket rika slingornament – runor ej synliga, som den nu ligger;

del af en *grafhäll* med en biskopsmössa (?) ornament och utefter kanten runor |††††----|††; fyra bitar af *kalkstenshällar* med runor och ornament.

Alla *stenhällarna* hittades vid reparationen dels i murarna och dels i korets golf.»

Vid den av Anders Billow förrättade inventeringen 1921 antecknades om stenarna följande:

»En hel sten (längd 178 cm., bredd 57 cm.) med slingor, avslagen i 3 stycken, ett större stycke av en bredare sten (höjd 56 cm., bredd 83 cm.) med kors och runor samt trenne smärre fragment. (Längd 41 cm., 38 cm., och 37 cm.)»

Som synes upptagas de mindre fragmentens antal här till tre mot tidigare fyra. Tre voro också de mindre fragment, som fotograferades i tornrummet av Otto Janse år 1903. – I den för *Sveriges kyrkor* utförda inventeringen upptagas ej alls några runhällar, vilket måste bero på ett förbiseende, då stenarna alltjämt befinna sig i kyrkan. Av någon anledning blev stenarnas tillvaro förbisedd även av Brate.

Vid kyrkans restaurering sommaren 1946 nedflyttades såväl denna som de övriga förut i en tornkammare förvarade kalkstenshällarna och inlades i vapenhuset, där för det större av lockhällsfragmenten uppmurades ett lågt underlag, medan de övriga stenarna fastgjordes vid väggen bakom detta.

Det här ifrågavarande större lockhällsfragmentet har en längd av 1,79 m. och en bredd upptill av 0,57, nedtill 0,51 m. Orneringens bandflätning har blott linjerna fördjupade, relief förekommer alltså ej. Hällen synes märkligt nog icke ha burit någon inskrift: i nederänden äro stora delar av den bård kvar, där inskrift borde ha befunnit sig, om en sådan funnits, men stenytan visar här inga spår av att ha varit bearbetad.

För de övriga fragmenten, se 256—259 nedan.

Plansch 27c. 255. Herrestads kyrka. Foto Otto Janse 1903 (ATA).
[Vid bilden står: »Icke bra.» och »Bild senare i höst!», se figur 72.]

³⁵ Hällen har signum Ög N255 i Samnordisk runtextdatabas (2020).

³⁶ Nordén anger plansch 26, stenen finns dock med på plansch 27.

Fig 72. 255. Herrestads kyrka. Foto Nordén 1947 (ATA).

256. Herrestads kyrka.³⁷

Pl. 28.

Litteratur: Se 255.³⁸

Äldre avbildningar: Se 255.

Mellanpartiet av lockhäll av kalksten, l. 0,57, br. 0,79, tj. 0,08–0,09 m., samt möjligen ett stycke av samma lockhälls översta högra del, l. 0,40, br. 0,18, tj. 0,08–0,09 m. Kalkstenen i bägge brottstyckena har samma gulbruna färgton, och orneringen tycks vara likartad. På det större stycket är den präktigt utarbetad i hög relief. Runornas höjd på det mindre fragmentet, som innehåller början av inskriften, 0,12 m., på det större 0,10 m.

Inskriften på det mindre brottstycket:

...rkeir : a...
5

Lättast låter detta förstå sig som återstoden av ett *Þorgeirr* eller *Hergeirr auk*.³⁹

Inskriften på det större brottstycket:

...! × lagþ... kþ ×
10

Kan vara återstoden av exempelvis *Kættill lagðu*, varvid inskriftens början skulle komma att lyda: »(Tor-, Her-)ger och (Ketti)l lade ... Gud ...»

Till läsningen: R. 2 är ej stungen, medan åter r. 3 har en djupt huggen punkt. Vilken eller vilka runor som föregått 1 r låter ej längre fastställa sig, framför runan finns en bra bit av stenytan bevarad, men denna bär ej spår av någon bst till en föregående runa. R. 10 är tydligt stungen, r. 7 har nu toppen och ytan t.v. om denna skadad, men en bst t.h. är välbevarad, och runan kan alltså ha varit l eller t.

³⁷ Fragmenten har signum Ög N256 i Samnordisk runtextdatabas (2020).

³⁸ Nordén anger »Litteratur etc. som föreg.»

³⁹ Nordén skriver: »Þorgeir R eller Hergeir R auk», vilket här något har redigerats.

Då Erik Lundberg, o.a.st., talar om, att det skulle finnas spår av färg på Herrestadshällarna — och då avses väl egentligen endast denna — betvivlar jag iakttagelsens riktighet. Stänkviss finns spår av en rostbrun färgning av stenen, men dessa stänk eller fläckar äro fördelade litet varstans på ytan och torde snarast vara utfällningar av rost o.d. Större fläckar av tjära (?) finnas på flera ställen och låta i varje fall ej inordna sig i en planmässig färgfördelning, de härröra väl därför från senare tid. Ytan bär spår av murbruk, jord o.d., och stenarna ha alltså legat i murfyllningen eller i jorden. Man har rätt att betvivla, att färg överlever en sådan lagring. Men viktigast är, att de rostbruna fläckarna tyckas förekomma överallt och ej ge anvisning om, vilka ytor som varit röda och vilka som burit en annan färgton.

Plansch 28a. 256.
Herrestads kyrka. Foto
Otto Janse 1903
(ATA). [Vid fotot,
jämte nummer 257 och
258, står »Bild
senare i höst!», vilket
även Jansson noterat
1947.]

Plansch 28a. 256. Herrestads
kyrka. Foto Otto Janse 1903
(ATA). [Vid fotot, jämte andra
fragment av nummer 256, 257
och 258, står »Bild senare i
höst!», vilket även Jansson
noterat 1947.]

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.